

Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα «Μέτρηση της προόδου πέρα από το ΑΕγχΠ»

(2011/C 15/04)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ:

- σημειώνει ότι το ΑΕγχΠ δεν δύναται να μετρήσει με ακρίβεια την ικανότητα μιας κοινωνίας να διαχειριστεί θέματα όπως η κλιματική αλλαγή, η αποδοτική χρήση των πόρων, η ποιότητα ζωής ή η κοινωνική ενσωμάτωση· για τον λόγο αυτόν προτείνει να συνάδουν με τις προτεραιότητες της στρατηγικής ΕΕ 2020 οι δείκτες που θα επιλεγούν για τον προσανατολισμό της επεξεργασίας και της χάραξης των πολιτικών και των δημόσιων στρατηγικών·
- διαπιστώνει ότι οι πέντε δράσεις που αναφέρονται στην ανακοίνωση για την αξιολόγηση των οικονομικών επιδόσεων και της κοινωνικής προόδου: α) προσθήκη περιβαλλοντικών και κοινωνικών δεικτών στο ΑΕγχΠ, β) πληροφορίες σε σχεδόν πραγματικό χρόνο για τη λήψη αποφάσεων, γ) αύξηση της ακρίβειας των εκδόσεων για την κατανομή και τις ανισότητες, δ) ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πίνακα αποτελεσμάτων όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και ε) επέκταση των εθνικών λογαριασμών σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, είναι σκόπιμες και χρησιμεύουν ως βάση για τις προτάσεις της στρατηγικής ΕΕ 2020. Αυτές οι δράσεις δεν πρέπει να αποτελούν απλώς εργαλεία εκ των υστέρων αξιολόγησης, αλλά να χρησιμοποιούνται κατά τη λήψη αποφάσεων·
- θεωρεί απαραίτητη τη βελτίωση της μεθοδολογίας, έτσι ώστε να παρέχει σε πραγματικό χρόνο πληρέστερες και πιο πλησιέστερες προς την πραγματικότητα πληροφορίες, οι οποίες θα επιτρέψουν την ανάπτυξη δεικτών που διευκολύνουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων· επισημαίνει ότι οι δείκτες που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις τοπικές, τις περιφερειακές, τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές αρχές πρέπει να είναι ομοιογενείς και να διευκολύνουν την ανάπτυξη και τη διάδοση κοινωνικών καινοτομιών, καθώς και τη συνοχή στη λήψη αποφάσεων·
- εκτιμά πως η Eurostat πρέπει μεν να λάβει υπόψη τις προτάσεις αυτής της ανακοίνωσης, θα έπρεπε όμως να συμπεριλάβει τις περιφερειακές στατιστικές στις ευρύτερες πτυχές που αφορούν την ποιότητα ζωής, τη βιωσιμότητα και την κατανομή των εισοδημάτων και του κεφαλαίου·
- υπογραμμίζει πως η δράση των Διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής, μετά το 2013 δεν μπορεί και δεν πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά στο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ·
- υποστηρίζει το περιεχόμενο της ανακοίνωσης και θεωρεί, όπως και η Επιτροπή, ότι το ΑΕγχΠ αποτελεί σημαντικό δείκτη μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας της Ευρώπης και των περιφερειών της. Ωστόσο, για τη λήψη αποφάσεων επί των κοινοτικών πολιτικών και την αξιολόγησή τους χρειάζεται να αναπτυχθούν συμπληρωματικοί δείκτες που θα επιτρέπουν την ακριβέστερη αξιολόγηση της προόδου που σημειώνεται όσον αφορά τη βιώσιμη υλοποίηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων.

Εισηγητής:	Vicente Álvarez Areces (ES/PES), Πρόεδρος της Αυτόνομης Κοινότητας της Asturias
Έγγραφο αναφοράς:	Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: «ΑΕΠ και πέρα από αυτό - Η μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο» COM(2009) 433 τελικό

I. ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

A. Γενικές παρατηρήσεις

1. Χαιρετίζει με ικανοποίηση την ανακοίνωση, που δίνει την ευκαιρία στην Επιτροπή των Περιφερειών να συνεχίσει τη συζήτηση για το μέλλον της ΕΕ σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο. Ο καθορισμός των δεικτών που θα μας δείχνουν με ακρίβεια την πραγματικότητα μέσα στην οποία μπορούμε να δράσουμε αποτελεσματικά αποτελεί επιτακτική ανάγκη, που μας υποχρεώνει να εργαζόμαστε για τη δημιουργία ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου.

2. Υπενθυμίζει πως η ΕτΠ έχει επανειλημμένα εξετάσει ζητήματα σχετικά με το θέμα της ανακοίνωσης. Στη συζήτηση για τη στρατηγική της Λισσαβώνας μετά το 2010, η ΕτΠ ζήτησε πρόσφατα (CdR 25/2009) να έχει η επόμενη στρατηγική ως ρητό γενικότερο στόχο «την υψηλή ποιότητα ζωής και την ευημερία όλων των ευρωπαίων πολιτών» και επανέλαβε πως για την καταπολέμηση της φτώχειας και των εισοδηματικών ανισοτήτων απαιτείται εδαφική διάσταση σε ευρύ φάσμα πεδίων πολιτικής. Παράλληλα, η ΕτΠ επεσήμανε πως υπάρχει «αυξανόμενη δυσaréσκεια όσον αφορά τη χρήση του ΑΕγχΠ ως κύριου δείκτη για τον υπολογισμό των οικονομικών επιδόσεων» και ζητούσε «να αναπτυχθούν νέοι δείκτες, οι οποίοι να προσφέρουν ουσιαστικότερο τρόπο υπολογισμού της ευμάρειας, της ευημερίας και της ποιότητας ζωής στην Ευρώπη».

3. Υπενθυμίζει, εξάλλου, τη διερευνητική της γνωμοδότηση με θέμα «Το μέλλον της πολιτικής για τη συνοχή» (CdR 210/2009 fin) στην οποία δήλωσε ότι «τάσσεται υπέρ μιας διαφοροποιημένης αξιοποίησης προσεκτικά επιλεγμένων και τεκμηριωμένων δεικτών για την αξιολόγηση της πολιτικής για τη συνοχή, ώστε να επιτευχθεί μια απόλυτα στοχοθετημένη χρήση των πόρων καθώς και μια ολοκληρωμένη παρουσίαση των επιπτώσεων της διαρθρωτικής πολιτικής».

4. Κρίνει πως η συζήτηση για δείκτες πέραν του ΑΕγχΠ είναι πολιτική συζήτηση, που πρέπει να μας οδηγήσει στο να εξηγήσουμε τι συνιστά ευημερία για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενιές και ποιες είναι οι καταλληλότερες πολιτικές για την επίτευξη αυτής της ευημερίας.

5. Επισημαίνει πως η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με τη Eurostat, την Επιτροπή για τις οικονομικές επιδόσεις και την κοινωνική πρόοδο –την επονομαζόμενη Επιτροπή Stiglitz-Sen-Fitoussi– και τον ΟΟΣΑ, εργάζονται προς την ίδια κατεύθυνση.

6. Διαπιστώνει πως οι πέντε δράσεις που αναφέρονται στην ανακοίνωση για την αξιολόγηση των οικονομικών επιδόσεων και της κοινωνικής προόδου: α) προσθήκη περιβαλλοντικών και κοινωνικών δεικτών στο ΑΕγχΠ, β) πληροφορίες σε σχεδόν πραγματικό χρόνο για τη λήψη αποφάσεων, γ) αύξηση της ακρίβειας των εκθέσεων για την κατανομή και τις ανισότητες, δ) ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού πίνακα αποτελεσμάτων όσον αφορά την αειφόρο ανάπτυξη και ε) επέκταση των εθνικών λογαριασμών σε περιβαλλοντικά και κοινωνικά θέματα, είναι σκόπιμες και χρησιμεύουν ως βάση για τις προτάσεις της στρατηγικής ΕΕ 2020. Αυτές οι δράσεις δεν πρέπει να αποτελούν απλώς εργαλεία εκ των υστέρων αξιολόγησης, αλλά να χρησιμοποιούνται κατά τη λήψη αποφάσεων.

7. Υπενθυμίζει πως αυτή η ανακοίνωση συμπίπτει με την εγκαινίαση της στρατηγικής ΕΕ 2020 και την πολιτική συζήτηση που θα καθορίσει τη μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της Ένωσης, αλλά και με τη συζήτηση των δημοσιονομικών προοπτικών μετά το 2013 και πρόκειται ασφαλώς να επηρεάσει τον προσανατολισμό της πολιτικής για τη συνοχή και, κατά συνέπεια, τη χρηματοδοτική της στήριξη. Οι κατάλληλοι δείκτες θα διευκολύνουν τον εντοπισμό διαφορών στο εισόδημα, το μορφωτικό επίπεδο (συμπεριλαμβανομένης της τυπικής και της μη τυπικής εκπαίδευσης), τη διαθεσιμότητα δημοσίων υπηρεσιών, την ποιότητα των υπηρεσιών υγείας και την προσφορά πολιτιστικών πόρων σε περιφερειακό και σε τοπικό επίπεδο στην ΕΕ.

8. Εν προκειμένω, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η μελέτη «Περιφέρειες 2020» της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής, η οποία χρησιμοποιεί περιφερειακούς δείκτες για να προσδιορίσει την κατάσταση κάθε περιφέρειας ενώπιον διάφορων προκλήσεων, καθώς και τη σχετική της θέση σε σύγκριση με άλλες κοντινές περιφέρειες.

9. Προειδοποιεί πως, παρά το ότι ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης και της περιφερειακής διοίκησης δεν αναφέρεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής, τα επιτυχημένα σχέδια βέλτιστων πρακτικών δείχνουν πως οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές θα μπορούσαν να πρωταγωνιστήσουν στην υιοθέτηση και τη διάδοση μιας σφαιρικής μέτρησης της προόδου της κοινωνίας (οικονομικής, περιβαλλοντικής και κοινωνικής), εφόσον διαθέτουν τις απαραίτητες αρμοδιότητες και πόρους, μεταξύ των οποίων και οικονομική στήριξη από την ΕΕ ή εθνικές πηγές. Προϋπόθεση για την πρακτική εφαρμογή των δεικτών που χρησιμεύουν στη μέτρηση της ευμάρειας με την ευρύτερη έννοια, είναι να μπορούν να αναλυθούν και όσον αφορά το τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο, σε συνεργασία με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές.

10. Υπογραμμίζει πως η αρχή της ισότητας των ευκαιριών πρέπει να λάβει ιδιαίτερως υπόψη τους κατοίκους των αγροτικών και των απομακρυσμένων περιοχών, των ζωνών που τελούν υπό βιομηχανική μετάβαση και των περιφερειών που πάσχουν από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά μειονεκτήματα, όπως είναι π.χ. οι υπερβόρειες αραιοκατοικημένες περιοχές και οι νησιωτικές, οι εξόχως απόκεντρες, οι παραμεθόριες και οι ορεινές περιφέρειες. Ο στόχος της μείωσης των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών της ΕΕ επιβάλλει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτές τις ζώνες. Η ευαισθησία αυτών των περιοχών οφείλεται σε οικονομικούς, κοινωνικούς, δημογραφικούς, γεωγραφικούς, ιστορικούς, εδαφικούς και περιβαλλοντικούς λόγους. Πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ειδικής προσοχής τη στιγμή του σχεδιασμού ενός πίνακα δεικτών που θα δείχνει την ύπαρξη και την προσβασιμότητα υποδομών και υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για τους κατοίκους αυτών των ζωνών. Ο πίνακας των δεικτών πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις δεσμεύσεις της Εδαφικής Ατζέντας και του Χάρτη της Λειψίας για την προώθηση του πολυκεντρισμού και μιας νέας διαρθρωτικής σχέσης μεταξύ των αστικών και των αγροτικών περιοχών. Προφανώς, η φύση αυτής της σχέσης θα καθορίσει το περιβαλλοντικό πλαίσιο, ενώ θα συμβάλει επίσης στη βελτίωση της ποιότητας των τοπικών και των περιφερειακών πολιτικών.

11. Εκτιμά πως η Eurostat πρέπει να λάβει υπόψη τις προτάσεις αυτής της ανακοίνωσης, θα έπρεπε ωστόσο να συμπεριλάβει τις περιφερειακές στατιστικές στις ευρύτερες πτυχές που αφορούν την ποιότητα ζωής, τη βιωσιμότητα και την κατανομή των εισοδημάτων και του κεφαλαίου. Η περιφερειακή στατιστική επιτηρίδα της Eurostat θα πρέπει να αποτελεί έγγραφο ετήσιου πολιτικού διαλόγου που θα χρησιμεύει στον επαναπρογραμματισμό των κοινοτικών πολιτικών.

B. Η ανεπάρκεια του δείκτη αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος για τον προσανατολισμό της πολιτικής του 21ου αιώνα

12. Παρατηρεί πως στην ανακοίνωση ΑΕΠ και πέρα από αυτό - Η μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο, η Επιτροπή αναγνωρίζει ρητά τους περιορισμούς του ΑΕγχΠ ως δείκτη, ενώ προτείνει τη συζήτηση τρόπων συμπλήρωσής του με άλλους δείκτες. Ωστόσο, δεν αποφεύγει να αναφέρει στα συμπεράσματα της ανακοίνωσης πως, παρά τις ελλείψεις του, αποτελεί το καλύτερο μέτρο των επιδόσεων της αγοράς. Ωστόσο, αυτό είναι συζητήσιμο, καθώς το αντικείμενο της ανακοίνωσης είναι η κοινωνική πρόοδος και η ευημερία. Σε αυτόν δε τον τομέα, το ΑΕγχΠ δεν αποτελεί τον καλύτερο δείκτη.

13. Επισημαίνει ότι διεξάγονται διεθνείς διαπραγματεύσεις για την επίτευξη μιας συμφωνίας των Ηνωμένων Εθνών, η οποία θα διέπτε την παγκόσμια δράση για την κλιματική αλλαγή μετά το 2012, οπότε λήγει η πρώτη περίοδος δεσμεύσεων του Πρωτοκόλλου του Κιότο, καθώς και ότι η ΕΕ έχει δεσμευθεί μονομερώς να μειώσει τις εκπομπές της έως το 2020 τουλάχιστον κατά 20 % σε σχέση με τα επίπεδα του 1990 και προτίθεται να αυξήσει αυτήν τη μείωση σε 30 %, υπό την προϋπόθεση ότι και άλλοι σημαντικοί παραγωγοί εκπομπών στις αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες χώρες θα αναλάβουν το μερίδιό της ευθύνης τους στο πλαίσιο μιας παγκόσμιας συμφωνίας. Σύμφωνα με επιστημονικά στοιχεία, έως το 2050 θα χρειαστούν επιπλέον μειώσεις τουλάχιστον κατά 50 % σε σχέση με τα αντίστοιχα επίπεδα του 1990. Πρόκειται για φιλόδοξους στόχους που απαιτούν τη μετάβαση σε μια οικονομία με χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, με μεθόδους παραγωγής και μοντέλα κατανάλωσης που χαρακτηρίζονται από χαμηλή ένταση ενέργειας και αποτελεσματική χρήση των πόρων. Είναι σημαντικό να αντισταθούν οι βασικοί οικονομικοί δείκτες αυτήν τη νέα κατεύθυνση.

14. Υπενθυμίζει πως, όπως επιβεβαιώνει και ο ΟΟΣΑ, το ΑΕγχΠ αποτελεί δείκτη της παραγωγής και όχι της ευημερίας που αποκομίζει από αυτήν ο πληθυσμός. Μάλιστα, πολλές από τις δραστηριότητες που περιλαμβάνονται στο ΑΕγχΠ προκαλούν μείωση της ευημερίας των πολιτών (για παράδειγμα, το υψηλό κόστος των μεταφορών λόγω της συμφόρησης που προκαλείται από τις μεγάλες αποστάσεις μεταξύ κατοικίας και τόπου εργασίας ή οι δράσεις που αποσκοπούν στη διόρθωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων δραστηριοτήτων). Εκτός αυτού, η ευημερία των πολιτών εξαρτάται από το διαθέσιμο εισόδημά τους ή από τη διαθεσιμότητα και το κόστος των δημόσιων αγαθών. Στο ίδιο πνεύμα κινείται η έκθεση της Επιτροπής Stiglitz-Sen-Fitoussi που αναφέρει ότι «η υποψία πως το ΑΕγχΠ μπορεί να αποτελεί ανεπαρκές μέσο μέτρησης της ευημερίας, συμπεριλαμβανομένης της δραστηριότητας της αγοράς, έχει αναγνωρισθεί προ πολλού»⁽¹⁾.

15. Τονίζει επίσης το γεγονός πως το ΑΕγχΠ δεν προσμετρά τον αντίκτυπο παραγόντων που επηρεάζουν το περιβάλλον, όπως τα προβλήματα έλλειψης φυσικών πόρων, οι εκπομπές CO₂, ο αντίκτυπος των ρυπογόνων προϊόντων, η ποιότητα του νερού, η βιοποικιλότητα, ο αντίκτυπος της αστικής συγκέντρωσης ή της ερήμωσης της υπαίθρου. Δεν περιλαμβάνει επίσης κοινωνικές πτυχές εξαιρετικής σημασίας, όπως οι ανισότητες στην ατομική και στην περιφερειακή κατανομή του εισοδήματος, η φτώχεια ή η κατάσταση της υγείας. Παράλληλα, δεν αποτιμά δραστηριότητες που δεν αναγνωρίζονται στην αγορά, όπως η παράνομη εργασία, οι οικιακές εργασίες, ο εθελοντισμός ή ο ελεύθερος χρόνος.

16. Επισημαίνει, επιπλέον, πως λείπουν σημαντικά δεδομένα. Μια χώρα μπορεί να αυξάνει το ΑΕγχΠ της εκμεταλλεύομενη εντατικά τους φυσικούς της πόρους με αυτόν τον τρόπο, όμως, θα μειώσει το κεφάλαιό της, αφήνοντας λιγότερο διαθέσιμο κεφάλαιο για τις μελλοντικές γενιές. Συγχρόνως, η ΕιΠ συνιστά να μην θεωρείται η οικονομική πρόοδος αντίθετη προς άλλες πτυχές της ευμάρειας. Η πείρα δείχνει ότι η οικονομική ανάπτυξη συχνά αποτελεί προϋπόθεση για να ληφθούν υπόψη στην πολιτική και άλλες πτυχές της ευμάρειας.

17. Διαβιβάζει στα όργανα της Ένωσης την άποψή της πως είναι αναγκαίο να ενωθούν και να αποσαφηνισθούν τα μηνύματα που επιθυμούμε να στείλουμε στους πολίτες μέσω της χρήσης δεικτών που σχετίζονται με το ΑΕγχΠ και το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ. Απουσιάζει μια διαφανέστερη πολιτική επικοινωνίας.

18. Παρατηρεί πως σε επίσημα έγγραφα της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων των Συνθηκών και ορισμένων κανονισμών, χρησιμοποιούνται παράλληλα με το ΑΕγχΠ άλλοι, συμπληρωματικοί δείκτες. Για παράδειγμα, για τον καθορισμό και την ιεράρχηση των περιφερειών του στόχου «Σύγκλιση» (περίοδος 2007-2013) χρησιμοποιείται το κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ. Για τον καθορισμό των κρατών που μπορούν να λάβουν συγχρηματοδότηση από το Ταμείο Συνοχής, χρησιμοποιείται το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (ΑΕΕ). Το ΑΕΕ χρησιμοποιείται επίσης στις δημοσιονομικές προοπτικές, για τον καθορισμό του ορίου των δαπανών του προϋπολογισμού. Επιπλέον, στο Πρωτόκολλο 28 για την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή δεν είναι ούτε το ΑΕγχΠ ούτε το ΑΕΕ, αλλά το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) εκείνο που χρησιμοποιείται ως βάση για τον προσδιορισμό των κρατών μελών που θα ενισχυθούν από το Ταμείο Συνοχής.

⁽¹⁾ Stiglitz Joseph, Sen Amartya και Fittoussi Jean Paul, Issues Paper, Commission on the Measurement of the Economic Performance and Social Progress. 25/07/2008

19. Υπογραμμίζει πως η δράση των Διαρθρωτικών Ταμείων, συμπεριλαμβανομένου του Ταμείου Συνοχής, μετά το 2013 δεν μπορεί και δεν πρέπει να βασίζεται αποκλειστικά στο κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ.

Γ. Οι δράσεις για την μέτρηση της προόδου σε έναν μεταβαλλόμενο κόσμο: παρατηρήσεις σχετικά με τους δείκτες που αναφέρονται στην ανακοίνωση

20. Συμμερίζεται την ιδέα που εκφράζεται στην ανακοίνωση περί ανάπτυξης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενός συνολικού περιβαλλοντικού δείκτη και βελτίωσης των δεικτών για την ποιότητα ζωής. Προς τούτο, υποστηρίζει θερμά την προετοιμασία ενός πιλοτικού προγράμματος για τη θέσπιση **συνολικού περιβαλλοντικού δείκτη** που θα περιλαμβάνει πτυχές όπως οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, η απώλεια φυσικών τοπίων, η ατμοσφαιρική ρύπανση, η χρήση των υδάτων και η δημιουργία αποβλήτων. Δεδομένου ότι υπάρχει ήδη η μεθοδολογία για τον καθορισμό αυτού του δείκτη, καλεί την Επιτροπή να δημοσιοποιήσει τις εργασίες ανάπτυξης του και να τις παρουσιάσει σύντομα προς συζήτηση εντός του 2010, όπως προβλέπεται και στην ανακοίνωση. Όπως τονίζει και η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της, οι δείκτες δεν πρέπει να δείχνουν μόνο τη θετική ή την αρνητική αλλαγή του περιβάλλοντος, αλλά και την κατάσταση της ποιότητας του περιβάλλοντος. Ωστόσο, είναι σημαντικό οι δείκτες που έχουν περιβαλλοντικό έρεισμα να μην προάγουν καμία μορφή μη αιεφόρου χρήσης των πόρων.

21. Επισημαίνει ότι ο λόγος για τον οποίο το ΑΕγχΠ δεν αποτελεί συνολικό δείκτη είναι ότι το κοινωνικό και το περιβαλλοντικό κόστος δεν συνυπολογίζονται πλήρως στις τιμές των προϊόντων και των υπηρεσιών. Η ΕΤΠ ζητεί συνεπώς από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους προκειμένου να συνεκτιμάται στην μελλοντική νομοθεσία το πραγματικό οικονομικό κόστος ενός προϊόντος.

22. Επιπλέον, αυτός ο δείκτης, που θα μετρά τα αποτελέσματα των προπαθειών για την προστασία της επικράτειας της Ένωσης και που, με την ποσοτική τιμή του, θα μας δείχνει την πρόοδο ή την οπισθοδρόμηση στα περιβαλλοντικά ζητήματα, πρέπει να αφορά, όχι μόνο τις χώρες, αλλά και τις περιφέρειες της Ένωσης. Η Επιτροπή θα πρέπει να εισαγάγει στη μεθοδολογία της τα στοιχεία που απαιτούνται για τη διεύρυνση του πεδίου ορισμού του δείκτη. Παράλληλα, θα πρέπει να θεσπισθούν ευρωπαϊκά κίνητρα για τις περιοχές που επιτυγχάνουν ή υπερβαίνουν τους τεθέντες στόχους.

23. Υπενθυμίζει πως, κατά τη διάσκεψη της ΕΕ για το ζήτημα των δεικτών πέραν του ΑΕγχΠ, η πορτογαλική Προεδρία της ΕΕ ζήτησε να μπορεί να μετρηθεί κατά τρόπο απόλυτα συγκρίσιμο η πρόοδος στα διάφορα εδαφικά επίπεδα και επεσήμανε πως οι δείκτες που αποκλείουν τη δυνατότητα σύγκρισης μεταξύ περιφερειών θα έχουν περιορισμένη αξία. Κατόπιν τούτου, το Συμβούλιο της Λισσαβώνας συνέστησε την καθιέρωση σαφέστερης σύνδεσης μεταξύ των μακροοικονομικών δεικτών και της περιφερειακής διάστασης.

24. Φρονεί πως είναι σημαντικό να αναπτυχθεί ένας δείκτης περιβαλλοντικής ποιότητας (και όχι να παραμείνει μια απλή δυνατότητα, όπως αναφέρει η ανακοίνωση), στον οποίο δεν θα αναφέρεται μόνο ο αριθμός των ευρωπαίων πολιτών που ζουν σε υγιές περιβάλλον, αλλά και οι περιοχές που τους το παρέχουν, ούτως ώστε να αναγνωρισθούν οι πολιτικές που κατέστησαν κάτι τέτοιο

δυνατό. Προς τούτο, προτείνουμε τη διεξαγωγή ανάλυσης της περιβαλλοντικής ποιότητας στις διάφορες περιοχές της ΕΕ, προκειμένου να διευκολυνθεί η σύγκρισή τους.

Προς τούτο, οι **χάρτες και οι δείκτες προτεραιότητας που κατήρτισε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος** πρέπει να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στον καθορισμό της φύσης καθεμίας από τις ευρωπαϊκές περιφέρειες, προκειμένου να μπορέσει να σχεδιασθεί μια ακριβέστερη πολιτική σε κάθε περιοχή και μια στρατηγική αλληλεγγύης με εκείνες τις περιφέρειες που για ιστορικούς λόγους αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες στην επίτευξη της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος. Η στήριξη της δημιουργίας Περιφερειακών Παρατηρητηρίων του Περιβάλλοντος θα αποτελούσε ανεκτίμητη πολιτική για τη συνέχιση και τον σχεδιασμό ανιουσών πολιτικών, όπου κάθε περιφέρεια θα αναδεικνύει τις ιδιαιτερότητές της και τα κοινά της στοιχεία με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές περιφέρειες. Αυτό θα διευκολύνει την ύπαρξη ευέλικτων και ασύμμετρων πολιτικών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ θα οδηγήσει σε συνδέσεις που θα ευνοούν τη διαπεριφερειακή συνεργασία.

25. Όσον αφορά την ποιότητα ζωής και την ευημερία, είναι σημαντικό να υπάρχουν δείκτες για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική καινοτομία, όπως π.χ. για τις δημόσιες υπηρεσίες, την υγεία, τον ελεύθερο χρόνο, τον πλούτο, την κινητικότητα και το καθαρό περιβάλλον, στοιχεία τα οποία αποτελούν ενδείξεις και παράγοντες ενός καλού ή κακού περιβάλλοντος. Συνοψίζοντας, μια κοινωνία, ή μια περιφέρεια, είναι υγιής ως προς τη βιώσιμη ανάπτυξη, εφόσον ο οικονομικός της ιστός (παραγωγή, διανομή και κατανάλωση) συνάδει με ορισμένους περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Οι μελέτες του ΟΟΣΑ για την ευημερία, όπως την αντιλαμβάνονται οι πολίτες, είναι σημαντικές για τη χρήση των δεικτών αυτών.

26. Υποστηρίζει την ιδέα να παρέχεται η ενημέρωση σχεδόν σε πραγματικό χρόνο για τη λήψη αποφάσεων, όσον αφορά τόσο τους περιβαλλοντικούς όσο και τους κοινωνικούς δείκτες, θεωρεί δε σημαντική πρόοδο την παρουσίαση πέρυσι του Ενιαίου Συστήματος Πληροφοριών για το Περιβάλλον (SEIS). Πρέπει να υπερβούμε το χάσμα της κατά δύο ή τρία χρόνια καθυστέρησης των περιβαλλοντικών σε σχέση με τα οικονομικά στοιχεία.

Όσον αφορά τους υπάρχοντες κοινωνικούς δείκτες, υπενθυμίζουμε πως η Eurostat αναπτύσσει εναρμονισμένη έρευνα, που δεν έχει δημοσιευθεί, για τα έτη 2006, 2007, 2008 και 2009 με τις επιδόσεις σχετικά με τις συνθήκες ζωής των οικογενειών σε όλες τις χώρες της Ένωσης. Κατά συνέπεια, υπάρχει ήδη μια βασική δομή που μπορεί να προσαρμοσθεί σε περιφερειακό επίπεδο.

Προτείνουμε, λοιπόν, να γίνει το βήμα για την κατάρτιση μιας **εναρμονισμένης κοινωνικής έρευνας** σε ευρωπαϊκό επίπεδο και ανά περιφέρεια, που θα αποτελέσει ένα από τα σημεία αναφοράς για τις πολιτικές συνοχής και τη λήψη αποφάσεων για το τοπικό και το περιφερειακό επίπεδο.

27. Θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την πληροφόρηση για την κατανομή του εισοδήματος και τις ανισότητες και συμφωνεί με τη θέση της ανακοίνωσης πως «Η οικονομική και η κοινωνική συνοχή συνιστά γενικό στόχο της Κοινότητας. Το ζητούμενο είναι ο περιορισμός των ανισοτήτων μεταξύ των περιφερειών και των κοινωνικών κατηγοριών.»

Ωστόσο, διαπιστώνεται απουσία σαφούς αναφοράς στην εδαφική συνοχή, πτυχή που άπτεται κυρίως των περιβαλλοντικών πτυχών και των φυσικών μειονεκτημάτων που αντιμετωπίζουν ορισμένες περιοχές και που αποτελούν τροχοπέδη στην ανάπτυξή τους. Αυτές οι πτυχές πρέπει να συνυπολογισθούν κατά τη διεξαγωγή των αναλύσεων που θα αποτελέσουν τη βάση της λήψης αποφάσεων. Προς τούτο, κρίνεται σκόπιμη η ποσοτικοποίησή τους και η επακόλουθη συγκριτική τους ανάλυση.

Η κατανομή του πλούτου αποτελεί λόγο αυξανόμενης ανησυχίας, καθώς, παρά την αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ, ενδέχεται παράλληλα να αυξάνεται ο αριθμός των ατόμων που απειλούνται με φτώχεια. Συνεπώς, είναι αναγκαία η ακριβέστερη ενημέρωση για την κατανομή και τις ανισότητες, που θα επιτρέψει τον καλύτερο καθορισμό των πολιτικών κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής.

Επιπλέον, η μελέτη του μορφωτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού μιας περιοχής, τόσο των εργαζομένων όσο και των ανέργων, αποτελεί κύριο δείκτη, καθώς η κατανόηση των ανισοτήτων στο μορφωτικό επίπεδο μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη κατάλληλων μέτρων πολιτικής.

Επιπροσθέτως, θα πρέπει να εξετασθούν χωριστά οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της πρόσφατης οικονομικής ύφεσης καθώς και οι συνέπειές της στην ευημερία των μεμονωμένων περιφερειών και κοινωνικών ομάδων, προκειμένου να αποκτηθούν σχετικές γνώσεις, να υποβληθούν προτάσεις και να αντιμετωπισθούν μελλοντικές καταστάσεις μέσω προληπτικών μέτρων.

28. Ωστόσο, όσον αφορά τους κοινωνικούς δείκτες, φρονεί ότι δεν χρειάζεται να φτάσουμε σε καταστάσεις φτώχειας για να συνδέσουμε τα προβλήματα των περιφερειακών ή ατομικών ανισοτήτων με τον αντίκτυπο στο περιβάλλον. Αρκεί να αναλογισθούμε πως η αύξηση των ανισοτήτων, ιδίως όταν αυτές συνεπάγονται μικρότερα φορολογικά έσοδα, θα περιορίσει τη δυνατότητα υλοποίησης των αναγκαίων αναδιαρθρώσεων για την επάνοδο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Επιπλέον, η μείωση του επιπέδου του εισοδήματος περιορίζει την ικανότητα των εγχώριων οικονομιών να προβούν στις απαραίτητες αλλαγές της καταναλωτικής συμπεριφοράς που απαιτεί αυτή η βιώσιμη ανάπτυξη. Αντίθετα, είναι βέβαιο πως ένα μοντέλο βιώσιμης συμπεριφοράς δημιουργεί μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα εξοικονόμηση που αντισταθμίζει την αρχική επένδυση.

Συνεπώς, οι δείκτες των εισοδηματικών ανισοτήτων και των περιφερειακών αποκλίσεων πρέπει να βρίσκονται στο επίκεντρο κατά τη λήψη των στρατηγικών αποφάσεων του μέλλοντος.

29. Υποστηρίζει το σχέδιο κατάρτισης ενός **πίνακα αποτελεσμάτων της αειφόρου ανάπτυξης**, που αναφέρεται στην ανακοίνωση. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να μεγιστοποιηθεί η χρησιμότητα του πίνακα και να απομακρυνθούμε από το πρότυπο των εκ των υστέρων αξιολογήσεων ακαδημαϊκού χαρακτήρα. Με άλλα λόγια, ο πίνακας, που πρέπει να καλύπτει όλες τις χώρες και τις περιφέρειες καθιστώντας συμβατά τα στατιστικά συστήματα του κάθε επιπέδου, πρέπει να αποτελέσει εργαλείο δράσης, προσανατολισμού των τομεακών και των περιφερειακών πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να επιτρέπει την ενσωμάτωση της κοινωνικής καινοτομίας και, κατά

συνέπεια, ιδίως του παράγοντα της αειφορίας σε κάθε στρατηγική και τη διεξαγωγή περισσότερων συγκριτικών αξιολογήσεων των βέλτιστων πρακτικών, καθώς και την επίσχευση της υλοποίησης των στόχων. Καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει τη δοκιμαστική εκδοχή που αναφέρεται στην ανακοίνωση.

30. Οι νέοι δείκτες πρέπει να είναι τεκμηριωμένοι, αξιόπιστοι και ευρέως αναγνωρισμένοι για τη μέτρηση της προόδου προς μία οικολογικά αποδοτική οικονομία, πρέπει δε να αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη ενός πλαισίου δεικτών της αειφόρου ανάπτυξης, το οποίο να καλύπτει το κοινωνικό, το οικονομικό και το περιβαλλοντικό πεδίο. Η βιοποικιλότητα πρέπει να συμπεριληφθεί σε αυτούς τους νέους δείκτες.

31. Όσον αφορά την ολοκληρωμένη οικονομικο-περιβαλλοντική λογιστική, υποστηρίζει τις προσπάθειες που διεξάγονται για την ανάπτυξη «πράσινης» λογιστικής. Σε ορισμένα σημεία έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος χάρη στον συντονισμό των προσπάθειών μεταξύ της Eurostat, των στατιστικών υπηρεσιών των κρατών μελών και του ΟΟΣΑ. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να γενικευθεί αυτό σε όλες τις χώρες της ΕΕ, ώστε το 2013 να έχουμε ήδη περιβαλλοντικούς λογαριασμούς για την ενεργειακή κατανάλωση και την επεξεργασία των αποβλήτων, καθώς και νομισματικούς λογαριασμούς για τις ενισχύσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον, μέσα σε κοινό νομικό πλαίσιο.

Είναι επίσης αναγκαίο το Ευρωπαϊκό Σύστημα Λογαριασμών (ΕΣΟΛ) να συμπληρώσει τον πίνακα των κοινωνικών δεικτών του, όπως το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών ή το διορθωμένο διαθέσιμο εισόδημα, εφαρμόζοντάς τον σε όλα τα κράτη μέλη και τις περιφέρειες της ΕΕ για να ενθαρρύνει τη χρήση του, καθώς μετρά καλύτερα την κατανάλωση και την εξοικονόμηση από ό,τι ο ισχύων δείκτης του κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ.

Δ. Επικουρικότητα, αναλογικότητα και βελτίωση της νομοθεσίας

32. Θεωρεί ότι τα θέματα που εξετάζονται στην ανακοίνωση αντιστοιχούν στο τρίτο μέρος και συγκεκριμένα στους τίτλους XVIII και XX της ΣΛΕΕ, που αφορούν την οικονομική και κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον, αντιστοίχως.

33. Φρονεί ότι οι τομείς πολιτικής που αναφέρονται στην ανακοίνωση δεν αποτελούν αποκλειστική αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά εμπίπτουν στην εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας. Πρέπει, ωστόσο, να επισημανθεί ότι υπάρχουν διεθνικές πτυχές που δεν μπορούν να ρυθμιστούν δεόντως με ανεξάρτητη δράση των κρατών μελών ή των τοπικών και των περιφερειακών αρχών. Ως εκ τούτου, οι στόχοι θα επιτυγχάνονταν αποτελεσματικότερα με κοινές πολιτικές ή συντονισμένη δράση.

34. Φρονεί ότι οι δράσεις που προβλέπονται στην ανακοίνωση δείχνουν να συνάδουν με την αρχή της αναλογικότητας, καθώς περιορίζονται σε ό,τι είναι αναγκαίο για την επίτευξη των προβλεπόμενων στόχων. Ειδικότερα, η Επιτροπή σκοπεύει να αναπτύξει δείκτες και άλλα εποπτικά μέσα όπως ο ευρωπαϊκός πίνακας αποτελεσμάτων της αειφόρου ανάπτυξης.

35. Όσον αφορά τη βελτίωση της νομοθεσίας, ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μεγαλύτερη αναγνώριση του ρόλου των τοπικών και των περιφερειακών αρχών, ιδίως όσον αφορά την ανάγκη υποστήριξης της συμμετοχής τους στην ανάπτυξη μιας νέας προσέγγισης για τη μέτρηση της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής προόδου. Η Επιτροπή θα πρέπει να χορηγήσει βοήθεια και πόρους για τη δημιουργία στατιστικών βάσεων δεδομένων τοπικού και περιφερειακού επιπέδου, οι οποίες να καλύπτουν όλη την ΕΕ. Αυτές οι βάσεις δεδομένων θα διευκολύνουν την ανάπτυξη δεικτών για το σύνολο της ΕΕ.

36. Υπενθυμίζει ότι τα κράτη μέλη και οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές έχουν ήδη προσδιορίσει ένα ευρύ φάσμα εξειδικευμένων και διαφοροποιημένων περιβαλλοντικών, οικονομικών, κοινωνικών και τεχνολογικών δεικτών, οι οποίοι μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη δεικτών της ΕΕ που θα αντανάκλουν την κατάσταση των κρατών μελών και σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ώστε να μπορούν να γίνουν συγκρίσεις μεταξύ περιφερειών και τοποθεσιών από όλη την ΕΕ.

Πέραν των δεικτών σε επίπεδο ΕΕ, θα ήταν χρήσιμο να διαθέτουμε και πληροφορίες από άλλες χώρες, όπως και εκείνες που παρέχουν οι διεθνείς οργανισμοί.

Ε. Συγκεφαλαίωση και τελικά συμπεράσματα

37. Είναι σαφώς αναγκαία η συμπλήρωση του ΑΕγχΠ με στατιστικές που καλύπτουν άλλες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές παραμέτρους, από τις οποίες εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό η ευμάρεια των ανθρώπων.

Το ΑΕγχΠ δεν έχει σχεδιαστεί για να μετρά με ακρίβεια τη μακροπρόθεσμη οικονομική και κοινωνική πρόοδο και ιδίως την ικανότητα μιας κοινωνίας να διαχειριστεί θέματα όπως η κλιματική αλλαγή, η αποδοτική χρήση των πόρων, η ποιότητα ζωής ή η κοινωνική ενσωμάτωση. Γι' αυτό, η ΕτΠ προτείνει να συνάδουν με τις προτεραιότητες της στρατηγικής ΕΕ 2020 οι δείκτες που θα επιλεγούν για τον προσανατολισμό της επεξεργασίας και της χάραξης των δημόσιων πολιτικών και στρατηγικών.

38. Θεωρεί ότι ο παραδοσιακός δείκτης του ΑΕγχΠ πρέπει να βελτιωθεί και να συμπληρωθεί με παράγοντες που σχετίζονται με το περιβάλλον και με την κοινωνική ευημερία. Στο πλαίσιο αυτό, θεωρεί εύστοχη την καθιέρωση ενός συνολικού περιβαλλοντικού δείκτη και μιας εναρμονισμένης κοινωνικής έρευνας σε ευρωπαϊκό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.

39. Θεωρεί απαραίτητη τη βελτίωση της μεθοδολογίας, έτσι ώστε να παρέχει σε πραγματικό χρόνο πληρέστερες και πιο αντίστοιχες στην πραγματικότητα πληροφορίες, οι οποίες θα επιτρέψουν την ανάπτυξη δεικτών που διευκολύνουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων· επισημαίνει ότι οι δείκτες που θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις τοπικές, τις περιφερειακές, τις εθνικές και τις ευρωπαϊκές αρχές πρέπει να είναι ομοιογενείς και να διευκολύνουν την

ανάπτυξη και τη διάδοση κοινωνικών καινοτομιών, καθώς και τη συνοχή στη λήψη αποφάσεων. Επίσης, πρέπει να βελτιωθεί η κατανόηση της σχέσης μεταξύ των διάφορων δεικτών της ευμαρίας, ιδίως επειδή οι δείκτες που πρόκειται να συμπληρώσουν το ΑΕγχΠ ως μέσο μέτρησης συχνά προσαρμόζονται με μεγάλη χρονική καθυστέρηση.

40. Ζητεί να αποφασιστούν η επιλογή και το περιεχόμενο των δεικτών με την ευρεία συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, των περιφερειών, των κρατών μελών και της ΕΕ σε μια διαδικασία συζήτησεων από τη βάση προς τα άνω, η οποία θα εξασφαλίσει, αθροιστικά, την αποτελεσματικότητα των στόχων και τη νομιμότητα της πολιτικής δράσης της ΕΕ, μέσω της μεγαλύτερης ταύτισης των πολιτών με τις προσπάθειες εξόδου από την κρίση και διατήρησης του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

41. Επισημαίνει ότι ένας δείκτης πυκνότητας του πληθυσμού καθιερώθηκε με τη διεύρυνση της Ένωσης το 1995. Ο δείκτης αυτός έδειξε τα εμπόδια στην ανάπτυξη των αραιοκατοικημένων περιοχών της Βόρειας Ευρώπης, στα οποία συγκαταλέγονται οι μεγάλες αποστάσεις, το υψηλό κόστος της παροχής υπηρεσιών και υποδομών και η ανεπαρκής οικονομική βάση για την ίδρυση επιχειρήσεων. Απλοί δείκτες, όπως αυτός, πρέπει να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται και στο μέλλον, π.χ. για τον προσανατολισμό της πολιτικής συνοχής.

42. Ζητεί να συνεχίσει η ΕΕ να εργάζεται συντονισμένα με άλλους διεθνείς οργανισμούς όπως ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας και οι στατιστικές υπηρεσίες, ούτως ώστε η προσπάθεια που πρέπει να καταβάλουμε να είναι ανάλογη με εκείνη που αναπτύσσεται σε παγκόσμιο επίπεδο από τους άλλους διεθνείς οργανισμούς.

43. Εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι είναι αναγκαία η συμφωνία των δεικτών με τους βασικούς στόχους της νέας στρατηγικής και τις δημοσιονομικές προοπτικές μετά το 2013. Οι κοινοτικές στρατηγικές αντανάκλονται στους προϋπολογισμούς και πρέπει να βασίζονται σε επιθυμίες για τη μελλοντική βελτίωση της πραγματικότητας οι οποίες μπορούν να στηριχθούν μόνο σε δύο πηγές πληροφόρησης: τις στατιστικές και την άποψη των πολιτών, πέραν του ηγετικού ρόλου που διαδραματίζουν τα δημοκρατικά θεσμικά μας όργανα στην Ευρώπη.

44. Υποστηρίζει το περιεχόμενο της ανακοίνωσης και θεωρεί, όπως και η Επιτροπή, ότι το ΑΕγχΠ αποτελεί σημαντικό δείκτη μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης και της ευημερίας της Ευρώπης και των περιφερειών της. Ωστόσο, για την απόφαση επί των κοινοτικών πολιτικών και την αξιολόγησή τους χρειάζεται να αναπτυχθούν συμπληρωματικοί δείκτες που θα επιτρέψουν την ακριβέστερη αξιολόγηση της προόδου που σημειώνεται όσον αφορά τη βιώσιμη υλοποίηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων.

Βρυξέλλες, 5 Οκτωβρίου 2010.

*Η Πρόεδρος
της Επιτροπής των Περιφερειών
Mercedes BRESSO*